

Dr hab. Marcin Ciszewski, prof. AM
Akademia Muzyczna
im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
Dziedzina: sztuka
Dyscyplina: sztuki muzyczne, wokalistyka

Gdańsk, 30.01.2024

Recenzja

dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz dzieła artystycznego Pana dra Witolda Żołądkiewicza w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, przygotowana na podstawie autoreferatu, dokumentacji dorobku artystycznego oraz dzieła artystycznego - płyty pt. *Karol Mikuli, Methamorphoses*, zawierającej nagrania pieśni op. 16, 17 i 27 oraz kantatę *Die Reue* op. 30 Karola Mikulego.

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Rada Dyscypliny Artystycznej, na podstawie pisma z dnia 14 listopada 2023 roku sygnowanego przez prof. dra hab. Pawła Łukaszewskiego.

Podstawowe dane o Kandydacie

Edukacja muzyczna Pana dra Witolda Żołądkiewicza rozpoczęła się w podstawowej szkole muzycznej w klasie fortepianu. Po jej ukończeniu nastąpiła kilkuletnia przerwa. Kształcenie muzyczne kontynuował w okresie przedmaturalnym w Szkole Muzycznej II Stopnia im. Fryderyka Chopina w Warszawie. W ciągu dwóch semestrów zrealizował program pełnych dwóch lat szkoły średniej, następnie z powodzeniem przystąpił do egzaminów na Wydział Wokalno-Aktorski w stołecznej Akademii Muzycznej. Studia ukończył z wynikiem celującym w 1995 roku, otrzymując tytuł magistra sztuki.

Po studiach kształcił się pod kierunkiem prof. Ryszarda Karczykowskiego. Był zapraszany przez Fundację Bertelsmanna, gdzie uczestniczył w kursach mistrzowskich w Gutersloh. W 2015 r. uzyskał stopień doktora sztuki muzycznej nadany przez Radę Wydziału Wokalno-Aktorskiego Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Środki wyrazu opery ekspresjonistycznej oraz niezwykły kontekst historyczny Cesarza*

Atlantydy Viktora Ullmanna ze szczególnym uwzględnieniem partii tytułowej dzieła.

W latach 1994 – 2017 był solistą Warszawskiej Opery Kameralnej. W roku 2017 otrzymał zatrudnienie w Polskiej Operze Królewskiej. Współpracuje również z Uniwersytetem Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w ramach usług edukacyjnych.

Jako solista – baryton, współpracuje z takimi teatrami jak m. in. Teatr Wielki w Łodzi, Opera Wroclawska, Opera Na Zamku w Szczecinie, Opera Krakowska, Teatro di San Carlo.

Dorobek artystyczny

Początki zawodowej kariery Habilitanta przypadają na rok 1994. Debiutował rolą Almavivy w *Weselu Figara* Mozarta w spektaklu studenckim przygotowanym we współpracy z Warszawską Operą Kameralną. Ówczesny dyrektor Stefan Sutkowski, zaproponował zatrudnienie w teatrze. Od tego czasu rozpoczęła się aktywna działalność artystyczna Pana dra Żołądkiewicza. Wkrótce zadebiutował jako Markiz Canoppio w operze *Baldassare* Galupiego *L'amante di tutte*. Kolejne role to m. in. Dandini w *Kopciuszku* Rossiniego, Figaro w *Cyruliku sewilskim*, Taddeo we *Włosce w Algierze*, Fabrizio w *Sroce złodziejce*. Następnymi etapami w rozwoju zawodowym Pana Witolda Żołądkiewicza były takie partie jak m.in. Belcore w *Napoju miłosnym* i Malatesta w *Don Pasquale* Gaetano Donizettiego, Robinson w *Potajemnym małżeństwie* Cimarosy, Bartolo w *Cyruliku sewilskim* Paisiella oraz rola tytułowa w *Onieginie* Czajkowskiego. Na deskach Warszawskiej Opery Kameralnej Habilitant pracował łącznie 23 lata. W tym czasie wcielił się również w takie postaci jak: Ford w *Falstaffie* i Tesoriere w *Dniu królowania* Giuseppe Verdiego oraz Jontka w wileńskiej wersji *Halki* Stanisława Moniuszki. Jak podkreśla sam Habilitant, ważną premierą w Jego artystycznej karierze był udział w spektaklu *Cesarza Atlantydy* Viktora Ullmanna, ponieważ dzieło to stanowiło temat późniejszej rozprawy doktorskiej. Ciekawym wydarzeniem był udział w mało znanych dziełach muzycznych i kreacja takich postaci jak: Fabelhanc w *Szarlatan* Karola Kurpińskiego, Don Alfonso w *Don Juanie* Goacchino Alberiniego, czy Mnich w prawykonaniu współczesnej opery *Orphee* Dariusza Przybylskiego.

Jako solista Warszawskiej Opery Kameralnej, Pan dr Żołądkiewicz uczestniczył wielokrotnie w wyjazdach koncertowych. Gościł na scenach Austrii, Niemiec, Belgii, Holandii, Francji, Szwajcarii, Hiszpanii, Japonii i Libanu.

W roku 2017 rozpoczął pracę w Polskiej Operze Królewskiej, w której pracuje do dnia dzisiejszego. Wziął udział w kilkunastu premierach i przygotował szereg nowych ról scenicznych, m.in. Widmo i Guślarz w *Widmach* Stanisława Moniuszki, Maciej i Miecznik w *Strasznym dworze*, Podstarości w *Nędzy uszczęśliwionej* Macieja Kamieńskiego, Serpollo w *Il Pastor di Corinto* Alessandro Scarlatti, Demon, Judasz i Piłat w *Quem queritis* - autorskim spektaklu Ryszarda Peryta w opracowaniu muzycznym Jacka Urbaniaka, Nardo w *Rzekomej ogrodniczce* Mozarta, Junius w *Gwałcie na Lukrecji* Brittena, Guślarz w *Nocy kruków* Zygmunta Krauzego.

Witold Żołądkiewicz wielokrotnie występował gościnnie w kraju i za granicą. Istotnym wydarzeniem był niewątpliwie udział w spektaklu *Złoto Renu* Richarda Wagnera pod dyrekcją Gustava Kuhna na Tiroler Festspiele Erl oraz neapolitańskim Teatro di San Carlo w 1998 roku.

W Polsce współpracował z Teatrem Wielkim - Operą Narodową w Warszawie biorąc udział w *Opowieściach Hoffmanna* Offenbacha, Teatrem Wielkim w Łodzi w spektaklu *Włoszka w Algierze* Rossiniego, w Operze Wrocławskiej w *Kopciuszku*, Operze na Zamku w Szczecinie w *Zemście Nietoperza* Johanna Straussa, w Operze Krakowskiej w tytułowej roli w *Cesarzu Atlandydy* Viktora Ullmanna. Spektakl był prezentowany na Festiwalu operowym w Szeged na Węgrzech, otrzymał pierwszą nagrodę i był transmitowany przez telewizję Arte.

Witold Żołądkiewicz współpracował z takimi reżyserami jak: Jitka Stokalska, Maciej Prus, Tomasz Konina, Henryk Konwiński, Jerzy Gruza, Andrzej Strzelecki, Jarosław Kilian, Michał Znaniecki, Beata Redo-Dobber, Kazimierz Dejmek.

Współpracował z dyrygentami: Mieczysław Nowakowski, Gustav Kuhn, Ruben Silva, Tadeusz Karolak, Zbigniew Graca, Kai Bumann, Antoni Wicherek, Tadeusz Wojciechowski, Grzegorz Nowak, Andrzej Straszyński, Michał Klauze Tomasz Bugaj Tadeusz Kozłowski, Jerzy Wołosiuk, Tomasz Tokarczyk, Dawid Runtz.

Witold Żołądkiewicz ma w swoim repertuarze także role operetkowe. Wystąpił jako Eisenstein w *Zemście Nietoperza* Johanna Straussa, Daniło w *Wesołej wdówce* Franza Lehara, Stryj Beniamin w *Błękitnym zamku* Romana Czubatego.

Habilitant wykonuje również dzieła muzyki współczesnej. W 1999 roku na Polach Wilanowskich wziął udział w prawykonaniu utworu Krzesimira Dębskiego pod tytułem *Misterium*, zamówionego z okazji poświęcenia miejsca pod budowę

Świątyni Opatrzności Bożej. W 2015 roku wziął udział w premierze *Orfeusza* Dariusza Przybylskiego w Warszawskiej Opierze Kameralnej. W 2016 roku wystąpił w roli Jana na Festiwalu Muzyki Współczesnej *Warszawska Jesień* podczas koncertowej prezentacji opery *Le Malentendu* Fabiana Panisella pod dyktando kompozytora. W 2018 roku w ramach cyklu *Portrety kompozytorów* organizowanego przez Związek Kompozytorów Polskich, wziął udział w prezentacji fragmentów opery *Polonia Rustica* Aleksandry Garbal, a potem z zespołem Polski Opery Królewskiej dwukrotnie wykonał *Pieśń o Bogu ukrytym - Oratorium Minorum* Władysława Pawlika z kompozytorem przy fortepianie. W sezonie artystycznym 2021/2022 uczestniczył w prawykonaniach dwóch dzieł operowych - *Ars moriendii – Requiem Giocoso* Tomasza Opałki oraz *Nocy kruków* Zygmunta Krauzego.

Jak podkreśla sam Habilitant, działalność koncertowa należy do bardzo ważnej części Jego drogi zawodowej. Uczestniczył w wykonaniu takich dzieł jak: *II symfonia Święty Boże* Jana Maklakiewicza w Filharmonii Częstochowskiej w 2004 roku, *Stabat Mater* Karola Szymanowskiego z Polską Orkiestrą Radiową w 2006 roku, *Beatus vir* Henryka Mikołaja Góreckiego w Filharmonii Łódzkiej w 2006 roku, *VIII Symfonia Pieśni Przemijania* Krzysztofa Pendereckiego w Filharmonii Bałtyckiej w 2010 roku, *VIII Symfonia* Gustava Mahlera w Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku oraz zaśpiewał cykl pieśni z orkiestrą *Lieder eines fahrenden Gesellen* Gustava Mahlera w Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy w 2016 roku.

Bardzo ważne miejsce w dorobku artystycznym Pana Żołądkiewicza zajmuje kameralistyka. Interpretacja pieśni stała się drugim, obok opery, filarem Jego działalności artystycznej. Posiada w swoim repertuarze pieśni Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Stanisława Niewiadomskiego, Jana Galla, Ignacego Jana Paderewskiego, Mieczysława Karłowicza, Piotra Czajkowskiego, Franca Schuberta, Roberta Schumanna, Paolo Tostiego, Hugo Wolfa, Gustava Mahlera, Gabriela Faure, Maurice'a Ravela, Francisca Poulenca. Pasją Habilitanta jest poszukiwanie mało znanej, ale wartościowej twórczości Wiktora Ullmanna, Henryka Melcer-Szczawińskiego, Adam Sołtysa.

Istotnym elementem działalności wokalne Witolda Żołądkiewicza, jest odkrywanie twórczości Karola Mikulego, którego wybrane kompozycje zostały zaprezentowane jako podstawa postępowania habilitacyjnego.

Wystąpił na licznych festiwalach muzycznych. Najważniejsze które wymienia to: Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej *Warszawska Jesień*, *Bydgoski*

Festiwal Operowy, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Wokalnej im. Ady Sari w Nowym Sączu, Festiwal im. Adama Didura w Sanoku, Al Bustan International Festival of Music and Arts w Bejrucie, Octobre Musical w Kartaginie, Tiroler Festspiele Erl.

Dyskografia

Witold Żołądkiewicz posiada bardzo bogatą dyskografię. Nagrał kilkadziesiąt płyt. Siedem z nich to płyty o tematyce patriotycznej, nagrane wraz z zespołem Filharmonii im. Traugutta w Warszawie. Na uwagę zasługują również takie nagrania jak:

Złoto Renu Richarda Wagnera, nagrane z zespołem Teatro di San Carlo, *Don Procopio* Georges Bizeta z Warszawską Sinfonię, *Zamek na Czorsztynie* Karola Kurpińskiego z Orkiestrą Sinfonia Iuventus, *VIII Symfonia - Pieśni przemijania* Krzysztofa Pendereckiego nagrane wraz z Orkiestrą Symfoniczną Polskiej Filharmonii Bałtyckiej i Państwowym Chórem Filharmonii w Mińsku, *Pieśni Chopina* wykonane z pianistką Elżbietą Pasierowską-Kołodziej.

Witold Żołądkiewicz niewątpliwie należy do grona niezwykle doświadczonych polskich artystów śpiewaków. Posiada imponujący dorobek artystyczny i praktykę sceniczną. W swoim repertuarze ma różnorodne partie operowe, operetkowe, oratoryjne, liczne współczesne prawykonania oraz pieśni. Jest artystą ciągle poszukującym muzycznego spełnienia w realizacji nowych celów i zamierzeń. Z pasją odkrywa zapomnianych kompozytorów i stara się ich dzieła ocalić od zapomnienia, co wielokrotnie udowodnił w nagraniach i koncertach.

Działalność pedagogiczna i organizacyjna

Witold Żołądkiewicz od roku 2017 pracuje na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. W zajęciach ze studentami asystował takim profesorom jak: Jadwiga Rappe, Ryszard Cieśla, Włodzimierz Zalewski, Mikołaj Moroz, Artur Stefanowicz, Jolanta Janucik i Krystyna Jaźwińska-Dobosz. Prowadzi również zajęcia w języku angielskim. Aktywnie włącza się w życie Wydziału Wokalno-Aktorskiego. Jest członkiem komisji obliczeniowej obsługującej proces rekrutacyjny. Wielokrotnie był powoływany przez dziekana Wydziału do komisji egzaminacyjnych. Brał udział w różnorodnych koncertach, aktywnie uczestniczył w pracach Wydziału w zakresie współpracy międzynarodowej. W listopadzie 2018 roku wraz z ówczesnym dziekanem Wydziału Wokalno-Aktorskiego prof.

Ryszardem Cieślą, wziął udział w organizowanym przez Uniwersytet w Wuhan /Chiny/ spotkaniu przedstawicieli czołowych światowych uczelni muzycznych. Angażuje się w życie akademickie i działalność pedagogiczną Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.

Ocena dzieła artystycznego

Habilitant do oceny przedstawił album CD: **Karol Mikuli, Metamorphoses**, zawierająca nagrania pieśni op. 16, 17 i 27 oraz kantaty Die Reue op. 30 Karola Mikulego.

Siedem pieśni na głos i fortepian op. 27

1. Es muss was Wunderbares sein
2. Ich wollt', meine Schmerzen ergossen sich
3. Das Veilchen
4. Wanderer's Nachtlid
5. Du bist mein Fruhling
6. Sehnsucht
7. Barcarole

Sześć pieśni na głos i fortepian op. 16

8. Mondnacht
9. Abschied
10. Metamorphosen
11. Elfenreigen
12. O Tannenbaum
13. Der Pilger

Sześć pieśni na głos i fortepian op. 17

14. Zur Freude will sich nicht
15. Der Fichtenbaum
16. Eine Blum' ist mir entsprungen
17. Die Wasserrose
18. Mir ist so ernst und feierlich
19. Rastlose Liebe
20. Die Reue. Kantata na baryton i instrumenty smyczkowe op. 30

Całkowity czas:47:1

Wykonawcy:

Witold Żołądkiewicz - baryton
Gabriela Machowska - fortepian
Aleksandra Knitter-Sikora - skrzypce
Jolanta Bartnik - skrzypce
Małgorzata Jamiołkowska - altówka
Maciej Skowroński - wiolonczela
Tomasz Opuchlik – kontrabas

Wydawca: DUX Recording Producers 2023 /DUX 1950/, koproducent nagrania:
Polskie Radio Chopin

Z wielką przyjemnością i zainteresowaniem wysłuchałem pięknej muzyki prezentowanej na płycie. Liryka wokalna należy do najtrudniejszych gatunków sztuki wokalne, ze względu na dominujący aspekt emocjonalny. Aby przekazać prawdę zawartą w zapisie muzycznym oraz w tekście, trzeba swobodnie posługiwać się doskonałą techniką wokalną, posiadać bogate sceniczne doświadczenie i wykazać absolutną dojrzałość emocjonalną. Pan doktor Witold Żołądkiewicz udowadnia na płycie, że spełnia wszystkie te elementy z dużą swobodą. Na uwagę zasługuje również akompaniament fortepianu, który w sposób sugestywny, często wirtuozowski, ale jednocześnie subtelny, towarzyszy soliście. Odniosłem wrażenie, że wykonawcy często bawią się strukturami motywicznymi, prowadzą interesujący dialog formalny i brzmieniowy. Dopełnieniem całości nagrania, jest *Kantata na baryton i instrumenty smyczkowe*. Ciekawie dobrane instrumentarium, świetne porozumienie wykonawców dotyczących założeń interpretacyjnych - to mocne atuty tego nagrania. Już od pierwszych taktów wiedziałem, że słucham świetnych, doświadczonych muzyków.

Jednak największą wartością płyty jest ocalona od zapomnienia twórczość Karola Mikulego. Dzięki zaangażowaniu i pracy Habilitanta, możemy w szerszym zakresie poznać tego kompozytora.

Z twórczością Karola Mikulego, Pan dr Żołądkiewicz zetknął się dzięki kontaktom z muzykologiem dr. Michałem Piekarskim, który prowadził od lat badania nad twórczością kompozytorów polskich z kręgu lwowskiego. Dokonał przeglądu archiwów i dotarł do wielu cennych materiałów, często uznanych za zaginione. Habilitant stopniowo przygotował wszystkie pieśni z opusów 16, 17 i 27. Pierwsze wykonania miały miejsce w 2011 roku we Lwowskiej Narodowej

Akademii Muzycznej imienia Łysenki oraz w Filharmonii w Czerniowicach. Następnie prezentował kilkakrotnie twórczość Mikulego na koncertach w Polsce. Dzięki zainteresowaniu ze strony dyrektora Polskiego Radia Chopin Marcina Gmusa, w lipcu 2022 roku w studiu koncertowym Polskiego Radia im Witolda Lutostawskiego w Warszawie, Habilitant dokonał nagrania, które zostało wydane na płycie CD *Karol Mikuli Metamorfozy /DUX/*. Jest to pierwsza rejestracja fonograficzna trzech opusów pieśni Mikulego.

Karol Mikuli /ur. w 1821 roku w Czerniowicach, zm. w 1897 we Lwowie/ jest znany przede wszystkim jako uczeń Fryderyka Chopina oraz czołowy pianista Lwowa drugiej połowy XIX wieku. Z pochodzenia Ormianin. Za sprawą swojego polskiego nauczyciela gry na fortepianie Franciszka Kolberga, poznał twórczość Fryderyka Chopina. Mikuli wyjechał do Francji, gdzie kontynuował naukę u samego mistrza. W 1858 roku powrócił do Lwowa, gdzie objął dyрекcję Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego, które odgrywało ówczesnie wiodącą rolę w organizacji miejscowego życia koncertowego. Na twórczość kompozytorską Karola Mikulego składają się liczne utwory fortepianowe, kameralne, muzyka sakralna oraz pieśni. Liryka Wokalna pozostaje pod wpływem niemieckiego romantyzmu.

Prawie wszystkie pieśni prezentowane na płycie zostały napisane do tekstów poetów niemieckojęzycznych. Wyjątkiem jest pieśń *Metamorphosen*, w której kompozytor posłużył się niemieckim przykładem wiersza szkockiego poety Roberta Burnsa. Pod względem muzycznym, utwory przypominają twórczość Schumanna, Schuberta i Mendelsoona. Są zróżnicowane w swej formie. Partia fortepianu jest bogata harmonicznie i często przejawia charakter wirtuozowski.

Prezentowana płyta zawiera również *Kantatę na baryton i instrumenty smyczkowe*. Do niedawna uważana była za zaginioną. W 2019 roku dr Michał Piekarski odnalazł nuty utworu. Za sugestią Habilitanta i zainteresowaniu dyrekcji Polskiej Opery Królewskiej, sprowadzono kopię partytury do Polski. 30 października 2021 roku w Pałacu na wyspie w Łazienkach Królewskich w Warszawie odbył się koncert, w związku z 200 rocznicą urodzin kompozytora. Kantata została napisana do wiersza niemieckiego poety Emanuela Geibla, którego twórczość chętnie wykorzystywali w swych kompozycjach Schumann, Brahms i Mendelssohn. Kantata została wydana w Lipsku w 1880 roku i zadedykowana Johannesowi Brahmsowi, którego Mikuli poznał osobiście we Lwowie.

Cały materiał zawarty na płycie ma niezaprzeczalną wartość historyczną i edukacyjną. Twórczość pieśniarska Karola Mikulego zaskakuje pietyzmem

formy i dojrzałym, romantycznym stylem. Jestem pełen podziwu i uznania dla wszystkich muzyków prezentujących na płycie wysoki poziom artystycznego wykonania, ich swobody i dojrzałości w emocjonalnych przekazach.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę działalność artystyczną i organizacyjną Pana doktora Witolda Żołądkiewicza, jego zaangażowanie w prace badawcze nad odkrywaniem nowego, mało znanego repertuaru, jak również Jego ciągły rozwój wokalny, dostrzegam znaczący wkład Habilitanta w rozwój prezentowanej dyscypliny. Również przedstawione dzieło wyróżnia się precyzją wykonania, świetną interpretacją i sugestywnością przekazu.

Wszystkie elementy postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, spełniają wymagania art. 221 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574).

Wniosuję do Komisji Habilitacyjnej o poparcie wniosku o nadanie Panu doktorowi Witoldowi Żołądkiewiczowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Dr hab. Marcin Ciszewski, prof. AM

